

УДК. 378.37

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ В ОСВІТНЬО-ВИХОВНОМУ ПРОСТОРІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПИ

Яцух О.В., к.с.-г.н.,

Бойко О.В. к.т.н.,

Таврійський державний агротехнологічний університет

Тел. (0619) 42-14-38

Анотація - студентське самоврядування – потужний фактор демократизації сучасних вищих навчальних закладів, що сприяє вихованню у майбутніх фахівців лідерських якостей, формуванню громадянської свідомості, активної життєвої позиції. У аспекті Болонського процесу студентське самоврядування розглядається як невід’ємний елемент освітньо-виховного простору вищих навчальних закладів.

Ключові слова – студентське самоврядування, студентські інтереси, права та інтереси студентів, вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми. Згідно зі ст. 38 Закону України "Про вищу освіту", основними завданнями органів студентського самоврядування є:

- забезпечення і захист прав та інтересів студентів, зокрема, стосовно організації навчального процесу;
- забезпечення виконання студентами своїх обов'язків;
- сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;
- сприяння створенню належних умов для проживання та відпочинку студентів;
- сприяння діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;
- організація співробітництва зі студентами інших вищих навчальних закладів і молодіжними організаціями;
- сприяння працевлаштуванню випускників;
- участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами [1].

Керівники студентських представницьких органів за посадою входять до складу вчених рад вищих навчальних закладів, керівники студентських представницьких органів факультетів – до вчених рад факультетів.

Аналіз останніх досліджень. Запровадження студентського са-

моврядування у вищих навчальних закладах є конкретною реалізацією громадських прав студента, формування у них почуття відповідальності, вміння вирішувати соціальні, економічні та культурно-освітні проблеми. Водночас студентське самоврядування є дієвою формою самовиховання.

Студентське самоврядування сприяє задоволенню молодіжних потреб, реалізації студентських інтересів, є середовищем спілкування і взаємодії молоді [2, 5].

Студентські організації є посередниками між адміністрацією вищих навчальних закладів та студентськими колективами. Проте важливо враховувати, що студенти виявляють найбільшу довіру до органів студентського самоврядування. Неформальна ініціатива студентства має значний вплив на молодь, сприяє розвитку здібностей, вирішенню різноманітних проблем у навчанні, проведенні дозвілля тощо.

Формування мети статті. Особливої актуальності ці проблеми набувають після приєднання України до Болонського процесу, що стало одним з інструментів інтеграції України в Європу.

Одним із принципів Болонського процесу є активна участь студентів як конструктивних партнерів в управлінні та визначенні змісту і якості освіти [2, 3]. Зокрема у документах Болонського процесу зазначено, що «студенти повинні брати участь і впливати на організацію і зміст освіти в університетах та інших навчальних закладах...» (Декларація міністрів вищої освіти «На шляху до європейського простору вищої освіти» 2001 р.),

Основна частина. Зупинимось на реаліях «самоврядування» на теренах західного освітнього простору. У північноєвропейських державах студенти досить потужно представлені в університетських радах та комісіях. Наприклад, у Швеції студентам належить три місця у керівному органі університету – стільки ж, скільки й викладачам.

Студентське самоврядування у Європі не залежить від адміністрації вузу чи міністра освіти. Для підтримки своєї діяльності бельгійські студентські спілки отримують фінансування від університетів, а у Швеції студенти напряму сплачують певну суму органам студентського самоврядування. Багато європейських студентських спілок отримують фінансування від своїх урядів. Якщо говорити про вплив студентів на систему університетського врядування, то студенти мають 25% квоту у всіх університетських органах, які приймають рішення, що зачіпають інтереси студентів, включаючи сенат, факультетські ради, комісії з етики, які, наприклад, аналізують причини виключення студента перед тим, як фінальне рішення буде прийнято сенатом. Жоден університетський орган не може ухвалювати рішення, якщо студентські представники відсутні на засіданні [4].

В Румунії немає стандартної схеми фінансування студентського

самоврядування. За законом, студентські ради повинні фінансуватися університетами, і ми маємо багато випадків успішної співпраці студентів та адміністрації, коли університет повністю підтримує студентську організацію, забезпечуючи приміщення, адміністративні кошти, відрядження, оплату телефонних переговорів, витрати на утримання офісу.

Німеччина має федеральну державну систему, кожен із 16 штатів має свою освітню політику і відповідає за імплементацію болонських приписів та створення демократичних умов для функціонування органів студентського самоврядування на своїй території. Участь студентів в університетських радах також регламентується федеральними законами, але зазвичай студенти завжди у меншості.

Цікавим є досвід діяльності польських органів студентського самоврядування, які, окрім реального вирішення за допомогою цього інституту власних проблем, мають закріплене законом право брати участь у вирішенні загальноуніверситетських справ. Для цього студентська громада обирає своїх представників до колегіальних органів, які функціонують при університеті. Це – Сенат університету і його комісії, Наукова рада, контрольно-ревізійна комісія, бібліотечна рада тощо.

Важливим важелем впливу на адміністрацію ВНЗ органів студентського самоврядування в Польщі є право визначати розмір оплати за навчання в університеті. У випадку тиску з боку адміністрації на активістів студентського самоврядування, останні можуть, умовно кажучи, довести університет до важкого фінансового стану. Ще один, уже не фінансовий, але все-таки суттєвий засіб впливу – це вирішальне право органів студентського самоврядування затверджувати проректора зі студентських питань (в українському варіанті – проректора з виховної роботи).

В Україні відсутнє законодавче положення, яке б чітко визначало, що представники органів студентського самоврядування беруть участь і можуть впливати на організацію і зміст освіти як на рівні вищого навчального закладу, так і на інших рівнях. Тільки статтею 51 Закону України "Про освіту" від 23 травня 1991 року передбачено можливість участі студентів в органах громадського самоврядування навчального закладу, якими для ВНЗ третього-четвертого рівня акредитації є загальні збори (конференція) трудового колективу. Проте механізм такої участі не визначено [5].

У більшості вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації Запорізької області реалізується позиція, згідно якої органи студентського самоврядування здійснюють поселення у гуртожиток, але, на жаль, цей механізм це не достатньо врегульований у нормативно-правовому полі. Тому актуальною є необхідність прийняття цілісних рекомендацій на рівні Міністерства освіти і науки України, які б утілювали положення Закону України «Про вищу освіту».

Окреслені проблеми мають загальний характер для студентських

самоврядних організацій як України в цілому, так і Запорізької області, а саме Таврійського державного агротехнологічного університету.

Системний підхід до організації студентського самоврядування в нашому університеті характеризується тим, що воно охоплює всі сфери життєдіяльності: навчально-виховну, науково-дослідну, спортивно-оздоровчу роботу, побут, відпочинок, дозвілля, участь у суспільно-громадському житті та функціонує на всіх рівнях: академічної групи, факультету, гуртожитку, університету тощо. Студентське самоврядування визначає основні форми і напрями своєї діяльності. Воно стало важливим чинником і умовою вдосконалення навчально-виховного процесу, котрий спрямовано на якісне навчання, сприяння діяльності студентських наукових гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами, працевлаштуванням випускників, вихованням духовності та культури студентів, формуванням у студентської молоді національно-громадянської позиції та соціальної активності, оволодінням навичками організатора, керівника, формуванням громадянської політичної культури, становленням особистості нового типу.

З часу організації студентської ради факультету АТЕ нею проводиться спектр заходів зорієнтованих на розвиток студентського самоврядування, організацію цікавого дозвілля молоді, дослідження різноманітних процесів у молодіжному середовищі, соціальних захист студентів.

Студентська рада факультету АТЕ (голова ради В. Верескун) має значні традиції самоврядності. До дня українського козацтва (14 жовтня 2010 р.) студентська рада факультету АТЕ організувала конкурс на найкращу козацьку пару та приготування української страви; 1 грудня 2010 р., у День боротьби зі СНІДом провели конкурс стінгазет «Студенти ТДАТУ за здоровий спосіб життя».

Студентська рада тісно співпрацює з підшефним дитячим інтернатом №1. Волонтери факультету та активісти студентської ради прикладають максимум зусиль при зборі гуманітарної та матеріальної допомоги, підтримують тісний зв'язок з вихованцями закладу.

Студентською радою організовано ряд соціальних акцій: для дітей-сиріт міста проведено виставу у рамках Всеукраїнської благодійної акції «Святий Миколай крокує країною»; благодійні акції по збору коштів та речей для потреб хворих дітей. У результаті співпраці студентської ради з адміністрацією мережі «Медіана» підключено до Інтернету гуртожитки №№ 1 і 3 університету.

Студентська рада факультету активно долучилася до акції «За чисте довкілля», яка спрямована на благоустрій території міста: прибирання території парку ім. Горького, упорядкування газонів, ліквідація стихійних сміттєзвалищ. Студенти перших курсів факультету АТЕ наводять екологічний порядок у Старобердянському лісництві та Азово-Сивашському національному природному парку (острів Бірючий).

Одним із пріоритетних напрямів роботи у даній сфері є пропаганда здорового способу життя.

До Дня захисника Вітчизни дівчата факультету підготували цікаву казку на новий лад для чоловічої половини факультету. А у свято 8 Березня чоловіча половина факультету не залишилася у боргу: підготували вітально-розважальну програму.

Студентська рада факультету АТЕ виступає центром розважальних ініціатив молоді: на День гумору (1 квітня) провели імпровізовану Книгу рекордів факультету; на День здоров'я (7.04.2011 р.) організовано спортивне змагання між студентами спеціальностей «Екологія» та «Агрономія».

Напередодні Дня факультету АТЕ студентською радою організовано проведення конкурсу на кращу статтю про факультет. Переможницею конкурсу стала М. Бродська, студентка I курсу спеціальності «Екологія».

Рада студентів Таврійського державного агротехнологічного університету у Міжнародний день студента щороку обіймає посади адміністрації ВНЗ – тобто виступає партнером в управлінні закладом.

Таким чином, інститут студентського самоврядування у освітньо-виховному середовищі вищих навчальних закладів м. Мелітополя відіграє вагомую роль у вихованні лідерських якостей, відстоюванні прав та інтересів студентства, організації раціонального дозвілля молоді.

Висновки. У північноєвропейських державах студенти досить потужно представлені в університетських радах. Студентське самоврядування у Європі не залежить від адміністрації вузу чи міністра освіти.

Жоден університетський орган Румунських університетів не може ухвалювати рішення, якщо студентські представники відсутні на засіданні. Національний альянс студентських організацій Румунії надає дуже великого значення залученню студентів до прийняття рішень.

У Польщі студентське самоврядування на рівні академічної групи переважно відсутнє, так як студенти самостійно вибирають вивчення предметів і можуть переходити із групи у групу.

Студентське самоврядування України розвивається у фарватері європейських традицій самоврядності, проте, потребує якісних трансформацій у законодавчому полі функціонування нашої країни. У освітньо-виховному просторі вищих навчальних закладів зарубіжжя та України студентські самоврядні організації є каталізаторами утвердження демократичних принципів і громадських інноваційних змін.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» №2984-III, із змінами від 19.01.2010р.
2. Каюмова О. Участь органів студентського самоврядування та їх

об'єднань у формуванні та реалізації освітньої та молодіжної політики / *О. Каюмова, Т. Яцик, Я. Хауляк*. – Львів: Юриспруденція, 2008. – 176 с.

3. *Кравцов В.М.* Вища освіта та Болонський процес / *В.М. Кравцов, Н.М. Колісниченко*. – Київ, 2005. – С.4.

4. Студентський сайт Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://student.lnpu.edu.ua/ua/organizations/stud_keruv.htm. - Назва з екрану.

5. *Ванькович У.* Студентське самоврядування в Україні / *У. Ванькович*. – К.: Молодіжна альтернатива, 2004. – 60 с.

СТУДЕНЧЕСКОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ УКРАИНЫ И ЕВРОПЫ

Яцух О.В., Бойко О.В.

Аннотация - студенческое самоуправление – мощный фактор демократизации современных высших учебных заведений, который способствует воспитанию у будущих специалистов лидерских качеств, формированию гражданского сознания, активной жизненной позиции. В аспекте Болонского процесса студенческое самоуправление рассматривается как неотъемлемый элемент образовательно-воспитательного пространства высших учебных заведений.

STUDENT SELF-GOVERNMENT IN AN EDUCATIONALLY-EDUCATE SPACE OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF UKRAINE AND EUROPE

O. Yatsukh, O. Bojko

Summary

Student self-government – powerful factor of democratization of modern higher educational establishments, which is instrumental in education at the future specialists of leader qualities, to forming of civil consciousness, active vital position. In the aspect of the Bolonskogo process the student self-government is considered as an inalienable element of educational-educate space of higher educational establishments.